

PRUNUSBEHEERPLAN

2011 - 2013

AMSTERDAMSE WATERLEIDINGDUINEN

Memo

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
1 Inleiding.....	3
1.1 Historie.....	3
1.2 Probleemstelling.....	3
1.3 Doelstelling.....	4
1.4 Uitgangspunten prunusbeheer.....	4
1.5 Locaties prunusbeheer.....	5
2 Methode.....	6
2.1 Monitoring en evaluatie.....	7
2.2 Biomassa.....	7
2.3 Regulier prunusbeheer.....	8
3 Kosten.....	9
4 Subsidies.....	10
4.1 Vernatting AWD door terugdringen verhouding.....	10
4.2 Source for nature.....	10
5 Bijlagen.....	11
Bijlage 1: stand van zaken 2010.....	12
Bijlage 2: veldkartering 2008 t.o.v. nabeheer.....	13
Bijlage 3: Overzichtsk kaart prunus meerjarenplan.....	14

Waternet

Afdeling Bron & Natuurbeheer
Postbus 94370
1090 GJ Amsterdam
www.waternet.nl

Memo

1 Inleiding

In het beheerplan 2011-2016 van de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD) wordt op hoofdlijnen aangegeven hoe Waternet de Amerikaanse vogelkers (*prunus serotina*) de komende jaren gaat beheren. De concrete uitwerking hiervan staat in dit meerjarenplan prunusbeheer voor de komende twee jaar uitgewerkt. Het team Beheer & Onderhoud van de afdeling Bron- en Natuurbeheer is verantwoordelijk voor de uitvoering van dit plan.

1.1 Historie

Prunus is in de vorige eeuw aangeplant, met name als ondergroei in dennenbos. Het bleef lange tijd alleen in de bossen woekeren tot halverwege de jaren negentig. Vanaf dat moment heeft prunus zich massaal gevestigd in het open duin. Prunus verdringt inheemse soorten waardoor habitattypen in kwaliteit achteruitgaan en verdwijnen en de biodiversiteit sterk afneemt.

Vanaf 1992 is Waternet bezig met prunusbeheer door middel van de inzet van vee en het zagen van prunus. Sinds 2005 is er gestart met de ontwikkeling van grootschalig prunusbeheer zoals we dat nu kennen. De focus is om de uitbreiding vanuit het zuiden richting het noorden tegen te gaan. Met machines en vee wordt gewerkt om in deze gebieden de prunus beheerbaar te houden.

1.2 Probleemstelling

Beheer is nodig omdat prunus inheemse soorten in de AWD verdringt. Prunus verdringt inheemse soorten waardoor habitattypen in kwaliteit achteruit gaan en verdwijnen. De biodiversiteit neemt sterk af. Zonder beheer is de prognose dat oppervlakte aan uniek duinhabitattypen verloren gaat¹.

¹ Bron: beheerplan Amsterdamse Waterleidingduinen 2011-2016

Memo

1.3 Doelstelling

Prunusbeheer zorgt ervoor dat juist die unieke duinhabitattypen in stand blijven en/of toenemen waardoor het open duinlandschap met hoge ecologische waarden wordt vergroot. Doelstelling van Waternet is om het grijze duinen habitatype (H2130B) met 50 ha te laten groeien in de periode van 2011-2013. Deze 50 ha aan grijze duinen habitat komt uit paragraaf 3.2 van het beheerplan 2011-2016. Hierin wordt als natuurdoel gesteld om 100 ha aan grijze duinen te creëren vanuit regulier beheer. Verwacht wordt dat de helft (50 ha) kan worden gerealiseerd in de periode 2011-2013.

Habitattypen	uitbreiding tot/ 2013	kwaliteit
H2130B Grijze duinen (kalkarm)	50	40

Zo wordt in het kader van de Natura 2000 opgestelde instandhoudingsdoelen voor Kennemerland-zuid gehaald.

Het prunusbeheer wordt op een duurzame en publieksvriendelijke manier uitgevoerd. Er worden geen chemische bestrijdingsmiddelen gebruikt. Machines worden alleen ingezet om het grove werk te verrichten. Duurzaamheid van het beheer wordt vergroot doordat het nabeheer wordt ingevuld met begrazing door schapen en koeien. Daarnaast wordt in het beheer en nabeheer gebruik gemaakt van vrijwilligers. Het creëren van maatschappelijk draagvlak met betrekking tot het gevoerde beheer is eveneens een doelstelling.

1.4 Uitgangspunten prunusbeheer

Voor de komende drie jaar blijft de strategie hetzelfde als in voorgaande jaren. Vanuit het zuiden gestructureerd prunus beheren richting het noorden. Daarnaast wordt zoveel mogelijk getracht om de gebieden (randen, infiltratiegebieden) die nu vrij zijn vrij te houden.

Omdat de aanwezigheid van prunus in het gebied een grote (negatieve) invloed heeft op de habitatontwikkeling en de vernatting wordt geprobeerd om het prunusbeheer te versnellen. Met name de infiltratiegebieden zijn van belang om versneld op te pakken omdat deze nu nog relatief schoon zijn. Extra knelpunt in deze gebieden vormt het nabeheer. In de infiltratiegebieden kan niet worden nabeheerd met de inzet van begrazing (geen vee in de meeste delen van het waterwingebied). Mechanisch zijn deze gebieden nu nog te beheren. Uitstel van het beheer in deze gebieden leidt tot een verhoging van de kosten voor het beheer in de toekomst.

Om deze versnelling te realiseren zijn extra financiële middelen nodig. Daarom is er in 2010 een ILG-subsidie aangevraagd. Een besluit over deze subsidie wordt verwacht in 2011.

Memo

Verder gelden bij de beheer van prunus de volgende punten:

- Alle beschikbare middelen worden ingezet in de gebieden die aansluiten op de systematische manier van werken. Deze gebieden hebben de hoogste prioriteit.
- Er wordt geen gebruik gemaakt van chemische bestrijdingsmiddelen
- Het prunusbeheer dient duurzaam uitgevoerd te worden:
 - o in de uitvoering wordt rekening gehouden met de nog aanwezige relictten van goed ontwikkeld duinhabitat
 - o financieel verantwoord
 - o maatschappelijk draagvlak creëren
 - o uitvoering met behulp van de gedragscode Natuurbeheer en werkprotocollen
- B&N onderzoekt welke positieve mogelijkheden Prunus biedt om het hout en vruchten goed te gebruiken. Waar mogelijk wordt de uitvoering aangepast op basis van het onderzoek.
- Voor relevante alternatieve Prunus beheermethoden moet ruimte gemaakt worden. Op projectbasis voeren we experimenten uit om alternatieve methoden te testen op haalbaarheid en doelmatigheid.
- Het benutten van subsidieregelingen.
- Het actief betrekken van vrijwilligers bij de prunusbestrijding.

1.5 Locaties prunusbeheer

Om geen gebieden over te slaan in het prunusbeheer is het belangrijk om goed in beeld te hebben welke gebieden reeds zijn beheerd en waar beheer nog moet plaats vinden.

Voor de periode 2011-2013 wordt in het begrazingsgebied “de Vellen” alle prunus gezaagd, gerooid en aan nabeheer gedaan. In de zelfde periode worden de infiltratiegebieden geschoond van prunus. Deze twee gebieden² worden toegevoegd aan het reeds geschoonde deel van de AWD waar nabeheer plaats vindt door middel van begrazing, vrijwilligers en mechanisch nabeheer.

² Zie bijlage Overzichtskaart Prunus meerjarenplan

Memo

2 Methode

B&N heeft een systematische en specifieke werkwijze in haar prunusbestrijding. Het beheer is erop gericht om zaaibomen te verwijderen en de hele prunus zaadbank in één keer te laten ontkiemen. Op deze manier is geen zaad meer aanwezig in de jaren daarna. Door op de explosie van kiemplanten nabeheer toe te passen worden deze onder controle gehouden en sterven uiteindelijk af.

Behalve prunusbestrijding voert B&N tegelijkertijd ook beheer tegen verruiging. Verruigde vegetaties zijn een kiemplaats voor prunus en wordt derhalve ook meegenomen in de bestrijding van prunus.

De methodiek is op te delen in verschillende fases.

Fase 1: Begrazen

Eerst kunnen grazers worden ingezet om onderbegroeiing weg te eten. Hierdoor neemt de verjonging van prunus af en wordt het gebied toegankelijker voor de volgende fase. Op welke locaties begraasd wordt en met welke methode wordt vastgelegd in het meerjarenplan begrazing. De begrazing hoeft niet persé de eerste fase te zijn en kan op ieder moment worden ingezet.

Fase 2: Zagen en snipperen

De prunus wordt tot ongeveer één meter boven maaiveld afgezaagd. Dit is handig voor fase 3 "rooien". Het gezaagde wordt versnipperd en uit het terrein gehaald, hierdoor kan het nabeheer beter worden uitgevoerd en wordt voorkomen dat prunus zich ontkiemt in de bescherming van de gezaagde takken.

Een deel van deze stobben begraasd en niet gerooid. De grazers eten de uitlopers af waardoor de stobben niet verder uitlopen en uiteindelijk, na jaren, afsterven. De stobben die niet begraasd worden doen er ongeveer 3 jaar over om tot zaadsetting te komen. Er is te veel Prunus om uitsluitend begrazing als nabeheer in te zetten. In de volgende fase worden aanvullende maatregelen ingezet.

Fase 3: Rooien

De prunus is nu gereed om met wortel en al uit het veld te worden gerooid. Dit gebeurt met een mobiele rupskraan. Er wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met kwetsbare elementen. De stobben worden op locatie goed van de grond ontdaan om het reliëf in het landschap niet te verstoren. De bodem is nu helemaal open en prunus zaden kunnen ontkiemen. De stobben worden naar een depot vervoerd.

Fase 4: Nabeheer: Begrazing, klepelen, vrijwilligers en plaggen

Om de beheerlocatie te ontdoen van alle kiem prunus worden runderen en schapen ingezet. Dit is een natuurvriendelijke en goedkope manier van nabeheer. Schapen en

Memo

runderen kunnen op diverse manieren worden ingezet: extensieve begrazing, drukbegrazing, jaarrond-, winterbegrazing en begrazing met een gescheperde kudde. Daar waar nodig wordt in het terrein met een klepelmachine of door middel van plaggen van de toplaag ernstige verruiging en prunusopslag verwijderd. Deze vormen voor nabeheer zijn ook geschikt voor beheer in de randgebieden (Hoekgatterduin, Houtpoort, etc) van de AWD. Vrijwilligers zullen hierbij een prominente rol spelen om in het nabeheer³ prunus weg te zagen of te trekken.

Jaarlijks wordt een uitvoeringsplanning gemaakt waarin de locaties worden weergegeven waar prunusbeheer wordt uitgevoerd.

2.1 Monitoring en evaluatie

Aan het einde van de periode van dit plan wordt geëvalueerd of doelstellingen zijn behaald en wat de mogelijke verbeterpunten zijn. Om te beoordelen of is voldaan aan de doelstelling om de grijze duin habitattypen te doen vergroten is monitoring nodig. Hoe deze monitoring tot stand komt is beschreven in het monitoringsplan beheer AWD.

Team beheer en onderhoud houdt jaarlijks bij welke gebieden zijn beheerd zodat Waternet informatie heeft voor de evaluatie.

2.2 Biomassa

Het beheer op prunus zorgt voor een hoeveelheid biomassa die hierbij vrijkomt. Waternet zet deze biomassa al sinds jaren duurzaam op de markt.

De massa van houtchips die vrijkomen bij het versnipperen van hout bedraagt per jaar ongeveer 600 ton. Dit is goed voor ongeveer 470700 kWh aan stroom. Dit komt overeen met groene stroom voor ongeveer 150 huishoudens.

Het schredder materiaal ofwel de verkleinde prunus stobben wordt afgevoerd en gebruikt voor opwekking van energie of compost.

³ Voor locaties zie bijlage 3: prunusmeerjarenplan 2010-2013

Memo

Huidige situatie versus gewenste situatie

De stand van zaken⁴ in 2010 is als volgt:

- in ongeveer 1500 ha is prunus bestreden. Deze gebieden zijn nu in nabeheer
- van de hierboven genoemde 1500 ha is 1100 ha in gebruik als begrazingsgebied voor runderen en/of schapen
- in 1900 ha is (nog) geen prunusbeheer ingezet

Aan de hand van de veldkartering van 2008⁵ is te zien dat in de beheerde gebieden de prunus in beheerbare mate aanwezig is. Hoe lichter het blokje, hoe minder prunus aanwezig is. In deze gebieden zal de komende jaren nabeheer essentieel zijn om daadwerkelijk controle te krijgen over de prunus. De kartering is van 2008, in sommige gebieden is de prunus al terug gedrongen of toegenomen.

2.3 Regulier prunusbeheer

Op jaarbasis wordt in een gebied van 200 hectaren prunus gezaagd en gerooid. Daarbij wordt op 1100 ha aan nabeheer (vee en klepelen) gedaan. In de bijlage 3 is te zien welke gebieden wanneer in beheer gaan. Over drie jaar is ongeveer 600 ha aan prunus bestreden en is 2100 ha in nabeheer.

De grootte van het oppervlak aan nabeheer wordt ieder jaar groter. Dit zal steeds een groter deel van de middelen vergen om dit uit te voeren. Voor deze delen moet telkens worden afgewogen of er een andere vorm van nabeheer mogelijk is om het controleerbaar te houden. Ook kan overwogen worden (in het projectenmeerjarenplan) om bij bestrijding al nadrukkelijker ook de zaadbank te verwijderen door middel van plaggen, zodat het nabeheer beperkter kan zijn. Hiervoor dient een afweging gemaakt te worden in kosten en baten in de vorm van kwaliteitsontwikkeling van de duinhabitats.

Het wat, waar en hoe over de begrazing staat in het begrazingsmeerjarenplan 2011-2013. Dit plan hangt sterk samen met het prunusmeerjarenplan 2011-2013.

⁴ Zie bijlage 1: stand van zaken

⁵ Zie bijlage 2: veldkartering 2008

Memo

3 Kosten

Hieronder volgt de kostenraming per jaar voor het reguliere prunusbeheer gedurende de periode 2011–2013 excl. inzet Waternetmedewerkers en eigen materieel.

	Bedrag in €	Bedrag in €
prunusbeheer		
zagen	50.000	
rooien	100.000	
versnipperen	10.000	
stobben transport in duin	45.000	
schredderen en afvoeren	20.000	
<i>totaal beheer</i>	225.000	
nabeheer		
klepelen	25.000	
overige nabeheer	50.000	
<i>totaal nabeheer</i>	75.000	
Baten houtchips		7500
TOTALEN KOSTEN	300.000	

Memo

4 Subsidies

De afdeling B&N probeert door middel van subsidies beheerprojecten te realiseren die mede prunusbestrijding kunnen ondersteunen en waardoor zo mogelijk een versnelling kan worden gerealiseerd op het lange termijn einddoel.

4.1 Vernatting AWD door terugdringen verhouding

Op dit moment loopt een ILG subsidie aanvraag voor het project “Vernatting AWD door terugdringen verhouding”. Dit project, dat onderdeel uitmaakt van het “Programma herstel projecten” (PHP), heeft een relatie met het prunusbeheer. De verhouding in de AWD komt voor een groot deel door toename van de prunus. Door verhouding tegen te gaan wordt de vernatting bevordert. Hierdoor ontstaat financiële ruimte voor extra prunusbeheer.

Besluitvorming over deze subsidie wordt verwacht in 2011.

4.2 Source for nature

In 2011 dient Waternet het project “Source for nature” in voor een Europese LIFE+ Nature subsidie. Ook dit project, dat onderdeel uitmaakt van het “Programma herstel projecten” (PHP), heeft een relatie met het prunusbeheer. Bij goedkeuring heeft het project een looptijd van 1-6-2012 tot 31-12-2016. Voor dit project wordt ook geprobeerd om co-financiering van de provincie Noord-Holland te krijgen. Dit project kan de planning en uitvoering van dit meerjarenplan beïnvloeden.

Memo

5 Bijlagen

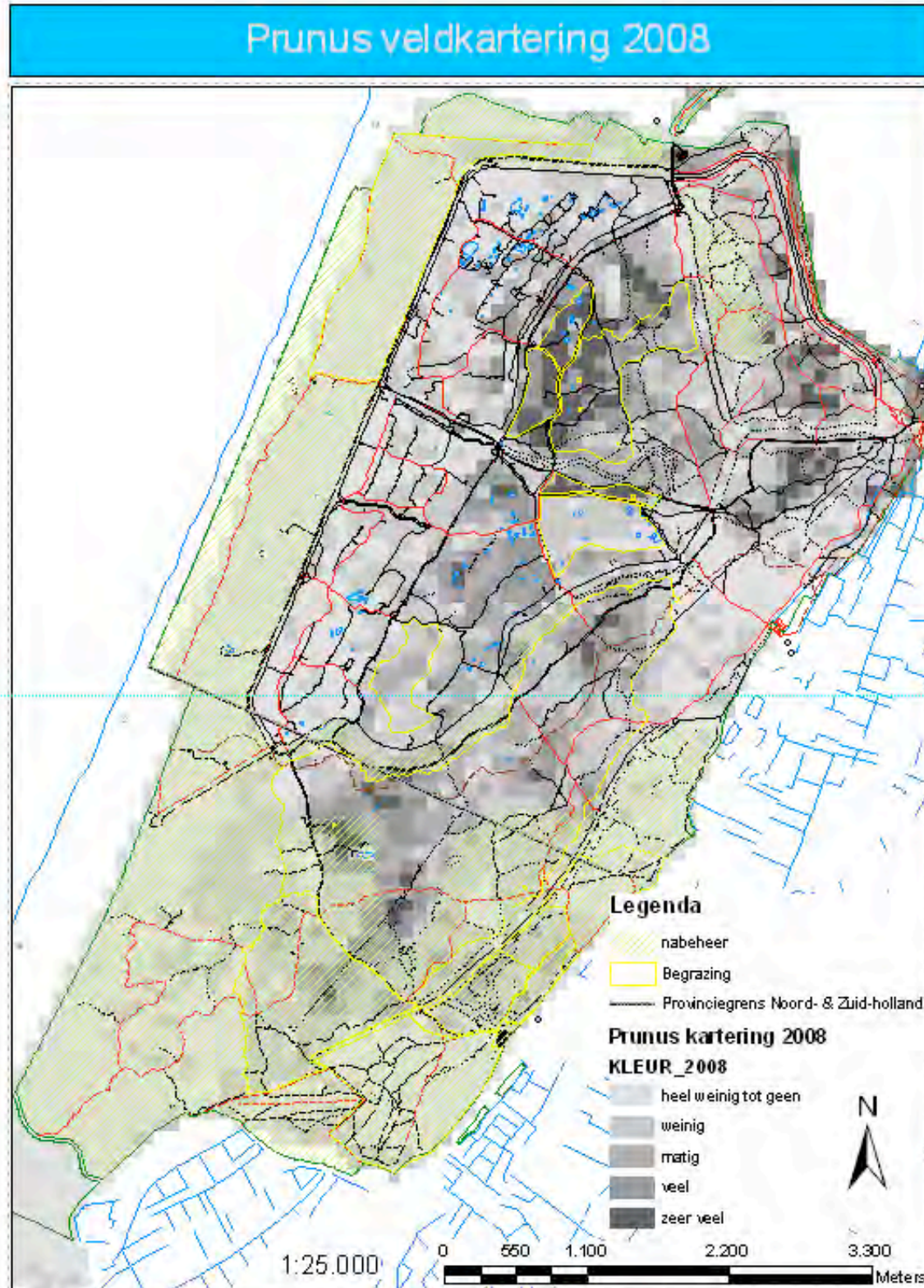
Memo

Bijlage 1: stand van zaken 2010

Memo

Bijlage 2: veldkartering 2008 t.o.v. nabeheer

Memo

Bijlage 3: Overzichtskaart Prunus meerjarenplan

